

HOLLAND
FESTIVAL

MADERNA KAMERMUZIEKPROGRAMMA

Jan Goudswaard - gitaar
Henk Guittart - altviool
Theo Olof - viool
Koos Verheul - fluit
Han de Vries - hobo, hobo d'amore

MADERNA KAMERMUZIEKPROGRAMMA

Jan Goudswaard - gitaar
Henk Guittart - altviool
Theo Olof - viool
Koos Verheul - fluit
Han de Vries - hobo, hobo d'amore

PROGRAMMA:

Aulodia per Lothar per oboe d'amore e
chitarre ad lib. (1965) - hobo d'amore en gitaar

Viola (1971) - altviool

Musica su Due Dimensioni per flauto e
nastro magnetico (1957, revisie van 1952) - fluit en band

Pièce pour Ivry per violino sole (1971) - viool

PAUZE

Solo, per musette, oboe, oboe d'amore,
corno inglese (1971) - hobo

'Y después' (1972) - gitaar

Dialodia per due flauti od oboi o
altri strumenti (1972) - fluit en hobo

Widmung per violino solo (1967) - viool

Serenata per un satellite (1970) - ensemble

Bruno Maderna is in Nederland een begrip geworden als vertolker en schepper van hedendaagse muziek. Mensen, die tegen moderne muziek aanhikten, spraken ironisch en weinig inventief van Bruno Maderna. Hij dirigeerde bij vrijwel alle grote orkesten in Nederland moderne werken (naast klassieke). Bij De Nederlandse Operastichting leidde hij menige moderne produktie (ook zijn eigen voorlaatste werk 'Sattyrycon') en verscheidene klassieke. Als componist had hij, toen hij in 1973 als drieënvijftig-jarige stierf, toch, ondanks zijn vele activiteiten als dirigent, cursusleider (Darmstadt) en leraar (van Nono, Stockhausen, Sinopoli, Renato de Grandis en Jacob Druckman om slechts enkele componisten te noemen) een omvangrijk aantal composities, een zestigtal, op zijn naam staan. Daarvan zijn in Nederland in de loop der jaren wel verscheidene uitgevoerd (o.a. 'Quadrivium', 'Grande Aulodia', 'Juilliard Serenade' en het 'Derde Hoboconcert', zijn allerlaatste werk, een opdracht van het Holland Festival en geschreven voor Han de Vries).

Zoals ik al eerder schreef (in 'Muziek en Dans', mei 1983, nr.5):

'Zoals Bruno Maderna als dirigent in staat was om van een vaak abstracte vorm een stuwend, pulserend gebeuren te maken, zo realiseerde hij in zijn eigen composities dat, waar hij als leraar altijd voor gepleit had: 'levendige plasticiteit en rijke kleurvariatie moeten een duidelijke taal spreken en bij het klinken lijfelijk aanwezig zijn'. Maderna was wel een kind van zijn tijd, maar wist van geen modieuze aanpassing aan een bepaalde trend in de tijdgeest. Hij wist te veel van de kwaliteiten van de oude muziek om zelf, blij met een nieuwheidje, zich kritiekloos op de modieuze toer te begeven. Bij hem geen nivellerende materiaal aanbidding. Nooit heeft hij als een chemicus gecalculeerd bij het schrijven. Zijn individualiteit, zijn primair menselijke reageerwijze heeft hem als componist afgehouden van de heersende drang tot systematiek en het leentjebuurspelen bij wetenschappen. Het notenbeeld bij hem was een neerslag van zijn zangerig, doervloeiend muzikaal denken, geen dogmatische constructie, die onvermijdelijk statisch zou zijn geworden. Integendeel, zijn muziek is dynamisch, hoe subtiel vaak de polsslag ook moege wezen. Geen berekende organisatie van het materiaal, maar muziek met samengang, met geestelijke spanning. De cultus van een zich afzettend negativisme, zoals die zich in de zestiger jaren, ook in de beeldende kunst, manifesteerde, heeft Maderna nooit beroerd, eenvoudig omdat hij een menslievend optimist was. Bij hem geen schema's om de middelen te organiseren, geen materiaalgebruik dat als middel het doel verloochende. Het afwijkend behandelde materiaal eens als progressieve vernieuwing aanbeden, is bij hem uitsluitend middel gebleven en geïnspireerd gebruikt voor een belangrijker doel: zijn artistieke zieleroversen zo gedifferentieerd mogelijk uit te drukken op een tot muziek gesublimeerd niveau, waaraan een muzikale logica, ver uitreikend boven systemen, ten grondslag ligt'.

Jo Elsendoorn

Den Haag, Oud-Katholieke Kerk: 21 juni 1983, aanvang 20.15 uur

Amsterdam, Concertgebouw : 23 juni 1983, aanvang 20.15 uur

Aulodia per Lothar per oboe d'amore e chitarre ad lib. (1965)

Alles is genoteerd, de uitvoerenden hebben geen keuzemogelijkheden. Het werk begint met een hobo-solo, waar de gitaar zich later bijvoegt, en heeft onmiskenbare Spaanse invloeden. In het laatste deel stond oorspronkelijk een geïmproviseerde gitaarpartij tegen een genoteerde hobopartij. Op uitdrukkelijk verzoek van Maderna is de improvisatie van de gitarist Alvaro Company tijdens het Festival in Venetië (1965) genoteerd en aan de partituur toegevoegd.

Viola (1971)

'Viola' is geschreven voor Aldo Bennici. Het bestaat uit een verzameling fragmenten, waarbij het aan de uitvoerende wordt overgelaten om fragmenten weg te laten, de volgorde te veranderen of fragmenten te herhalen. Ook al is in deze compositie alles heel precies genoteerd, variaties zijn mogelijk in fasering, ritme, dynamiek, tempo en accentuering.

Musia su Due Dimensioni per flauto e nastro magnetico (1957, revisie van 1952)

Het is een van de eerste voorbeelden waarbij elektronische muziek wordt gecombineerd met een instrument. De instrumentalist reageert inter-polerend op wat hij op de band hoort.

Pièce pour Ivry per violino sole (1971)

Dit stuk, dat de naam draagt van de violist Ivry Gitlis, is samengesteld uit een aantal muzikale zinsneden door de violist uit te voeren in een willekeurige volgorde. Deze 'sequenze' kunnen naar eigen inzicht worden herhaald.

Solo, per musette, oboe, oboe d'amore, corno inglese (1971)

De componist geeft hier acht verschillende 'fragmenti e sequenze', waarvan de volgorde door de uitvoerende zelf bepaald kan worden. Behalve de aanwijzingen, dat voor een corno inglese een kwint en voor de oboe d'amore een kleine terts lager gedacht moet worden en dat men aan de parametergetallen mag tornen, eist de componist wel dat men het notenbeeld van de onderdelen handhaaft.

Y después (1972)

Het gedicht 'Y después' van Garcia Lorca vormt de tragische en dramatische achtergrond van deze compositie. Het is een van de laatste werken die Maderna schreef. In het laatste gedeelte staat de tekst van 'Y después', dat handelt over de leegte na de dood van de mens en letterlijk betekent 'En daarna', genoteerd. In de aanwijzingen wordt een vorm gesuggereerd, waarbij de speler kan improviseren met de diverse fragmenten.

Dialodia, per due flauti od oboi o altri strumenti (1972)

'Dialodia' is een tweegesprek dat zich contrapuntisch beweegt, op korte afstand van elkaar, soms dialogiserend, soms imiterend. Er is echter geen ruimte voor aleatoriek of improvisatie: elke noot is vastgelegd in hoogte, volgorde en ritmiek.

Widmung per violino solo (1967)

De opdracht voor deze compositie is afkomstig van een vriend van Maderna. De opening van een museum vormde de aanleiding voor deze opdracht. Theo Olof speelde de eerste uitvoering van Widmung.

Serenata per un satellite (1970)

De uitvoerenden hebben veel vrijheid. In de toelichting schreef Maderna: 'Dit stuk kan uitgevoerd worden door viool, fluit (ook piccolo), hobo (ook oboe d'amore, ook musette), clarinet (die de partij natuurlijk moet transponeren), marimba-harp-gitaar en mandoline (die alles spelen wat hun mogelijk is) - alle gezamenlijk of apart in groepen - improviserend kortom, maar: met de genoteerde noten

Bruno Maderna is in Nederland een begrip geworden als vertolker en schepper van hedendaagse muziek. Mensen, die tegen moderne muziek aanhikten, spraken ironisch en weinig inventief van Bruno Maderna. Hij dirigeerde bij vrijwel alle grote orkesten in Nederland moderne werken (naast klassieke). Bij De Nederlandse Operastichting leidde hij menige moderne produktie (ook zijn eigen voorlaatste werk 'Satyricon') en verscheidene klassieke. Als componist had hij, toen hij in 1973 als drieënvijftig-jarige stierf, toch, ondanks zijn vele activiteiten als dirigent, cursusleider (Darmstadt) en leraar (van Nono, Stockhausen, Sinopoli, Renato de Grandis en Jacob Druckman om slechts enkele componisten te noemen) een omvangrijk aantal composities, een zestigtal, op zijn naam staan. Daarvan zijn in Nederland in de loop der jaren wel verscheidene uitgevoerd (o.a. 'Quadrivium', 'Grande Aulodia', 'Juilliard Serenade' en het 'Derde Hoboconcert', zijn allerlaatste werk, een opdracht van het Holland Festival en geschreven voor Han de Vries).

Zoals ik al eerder schreef (in 'Muziek en Dans', mei 1983, nr.5):

'Zoals Bruno Maderna als dirigent in staat was om van een vaak abstracte vorm een stuwend, pulserend gebeuren te maken, zo realiseerde hij in zijn eigen composities dat, waar hij als leraar altijd voor gepleit had: 'levendige plasticiteit en rijke kleurvariatie moeten een duidelijke taal spreken en bij het klinken lijfelijk aanwezig zijn'. Maderna was wel een kind van zijn tijd, maar wist van geen modieuze aanpassing aan een bepaalde trend in de tijdgeest. Hij wist te veel van de kwaliteiten van de oude muziek om zelf, blij met een nieuwigheidje, zich kritiekloos op de modieuze toer te begeven. Bij hem geen nivellerende materiaal aanbidding. Nooit heeft hij als een chemicus gecalculeerd bij het schrijven. Zijn individualiteit, zijn primair menselijke reageerwijze heeft hem als componist afgehouden van de heersende drang tot systematiek en het leentjebuurspelen bij wetenschappen. Het notenbeeld bij hem was een neerslag van zijn zangerig, doorvloeiend muzikaal denken, geen dogmatische constructie, die onvermijdelijk statisch zou zijn geworden. Integendeel, zijn muziek is dynamisch, hoe subtiel vaak de polsslag ook moge wezen. Geen berekende organisatie van het materiaal, maar muziek met samengang, met geestelijke spanning. De cultus van een zich afzettend negativisme, zoals die zich in de zestiger jaren, ook in de beeldende kunst, manifesteerde, heeft Maderna nooit beroerd, eenvoudig omdat hij een menslievend optimist was. Bij hem geen schema's om de middelen te organiseren, geen materiaalgebruik dat als middel het doel verloochende. Het afwijkend behandelde materiaal eens als progressieve vernieuwing aanbeden, is bij hem uitsluitend middel gebleven en geïnspireerd gebruikt voor een belangrijker doel: zijn artistieke zieleroselen zo gedifferentieerd mogelijk uit te drukken op een tot muziek gesublimeerd niveau, waaraan een muzikale logica, ver uitreikend boven systemen, ten grondslag ligt'.

Jo Elsendoorn

Chronologische greep uit het werkregister van Bruno Maderna

'Mio more e nel sud' (muziektheater, 1947)
Serenata per 11 strumenti (1946, gerev. in 1954)
Introduzione e Passacaglia per orchestra (1947)
Concerto per 2 pianoforti e orchestra da camera (1948)
Composizione N.1 per orchestra (1949)
Fantasie und Fuge über B-A-C-H (1949)
Studi per 'II Processo' di Franz Kafka (1950)
Composizione II per orchestra da camera (1950)
Tre Liriche Greche (1951?)
Improvisazioni per orchestra (1951)
Musica su Due Dimensioni (1952, gerev. in 1957)
Concerto per flauto e orchestra (1952)
Divertimenti in Due Tempi (1953)
Serenata I (1954, revisie van 1946)
Sequenze e strutture, musica elettronica (1954)
Composizione in tre tempi per orchestra (1954)
Notturmo, musica elettronica (1955)
Quartetto per archi (1955)
Musica su Due dimensioni per flauto e
nastro magnetico (1957, revisie van 1952)
Serenata II, per 11 strumenti (1957)
Syntaxis, musica elettronica (1957)
Continuo, musica elettronica (1958)
Concerto per pianoforte e orchestra (1959)
Dimensioni II, invinzione su una voce, musica elettronica e
voce femminile (1960)
'Don Perlimplin', opera radiofonica in un atto dalla comedia di
Federico Garcia Lorca (1961)
Honeyreves per flauto e pianoforte (1961)
Concerto oboi e orchestra da camera (1962, gerev. in 1966/67)
Serenata III, musica elettronica (1962)
Dimensioni III per orchestra, soprano e flauto solista (1963)
'Hyperion', Lirica in forma di spettacolo di Bruno Maderna e
Virginio Puecher con un testo di F. Hölderlin (1964)
Aria da Hyperion per soprano, flauto solista e orchestra (1964)
Le Rire, musica elettronica (1964)
Aulodia per Lothar per oboe d'amore e chitarre ad lib. (1965)
Stele per Diotima per orchestra con una cadenza per soli: violino,
clarinetto in si bem., clarinetto basso in si bem., corno in fa (1965)
'Amanda' per orchestra da camera (1966)
Concerto II, per oboe e orchestra (1967)
Widmung, per violino solo (1967)
Music of Gaiety (1969)
Concerto per violino e orchestra (1969)
Quadrivium (1969)
Serenata per un satellite (1970)
Grande Aulodia per flauto e oboe soli con orchestra (1970)
Ausstrahlung (1970)
Viola (1971)
Pièce pour Ivry per violino solo (1971)
Juilliard Serenade (1971)
Solo, per musette, oboe, oboe d'amore, corno inglese (1971)
Giardino religioso (1972)
Biogramma per grande orchestra (1972)
Aura (1972)
Boswell's journal (1972)
Ages (1972)
Dialodia, per due flauti od oboi o altri strumenti (1972)
'Y después' (1972)
'Satyricon', opera (1972/73)
Concerto per oboe e orchestra III (1973)